

שנה יט'

ויזרע יצחק

פרשת "מטות-מסעי" הפטרה: "שמעו דבר ה' " כו' תמוז תשפ"ו	יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני השבת כניסה יציאה ר"ת	ח"פ ת"א י"ב
19:24	19:29	19:12	19:24
20:33	20:32	20:29	20:33
21:06	21:03	21:05	21:06

הג'גים לפרשת השבוע

"נקום נקמת בני ישראל מאל המדינים אזור תאסף אל עמוך" (במדבר לא' ב)

רבינו בחיי מביא את דברי המדרש שהקב"ה אמר למשה לנקום את "נקמת בני ישראל" ואילו משה אמר לנקום את "נקמת ה'". אמר משה להקב"ה, רבש"ע אלו היינו ערלים או עובדי ע"ז לא היו שונאים אותנו, ועל מה שונאים אותנו? בשביל התורה והמצוות שנתת לנו, אם כך הנקמה היא שלך. לכן אמר "לתת נקמת ה' במדין", שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד נגד הקב"ה.

"אלף למטה" (במדבר לא' ו)

ב"כלי יקר" מובאים דברי המפרשים ששנים עשר אלף הם החלק החמישים משישים ריבוא, לכן הביאו מהשלל אחד אחוז מן החמישים כשיעור סתם תרומה בינונית. ומה שאמר פעמיים "אלף למטה" מובא במדרש שמשה לקח אלפיים מכל שבט, ומה שלא נאמר "אלפים למטה" לפי שרק אלף למטה הלכו למלחמה, ואלף ישבו על הכלים. וסך הכל היו עשרים וארבעה אלף לנקום מהם על זה שהפילו עשרים וארבעה אלף מישראל.

"הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ה' על דבר פער" (במדבר לא' טז)

מבאר ה"אור החיים" הקדוש שהסברה שהביאה לכך שפנחס ושאר המפקדים שהיו עמו שגגו והשאירו את הנשים לאחר שהרגו את הגברים, למרות שאותן הנשים הן שזנו עם בני ישראל, היא משום שהן עשו זאת באונס כי הנשים הן כפופות לבעליהם ולאבותיהם, וחייבות לעשות כמצוותם.

על כך בא משה ואומר שבשלמא אם כל החטא של הנשים הוא מעשה הזנות, יש לדון אותן לכף זכות, כי אנוסות היו על פי אבותם ובעליהן. אלא שאותן הנשים עשו מעשה אחר שלא ציוו אותן הגדולים שלהם, והוא מעשה פער, כפי שבארו חז"ל שהנשים היו מוציאות להם צורת פער ואומרות להם להשתחוות להם כתנאי למעשה הזנות. יוצא שמכשול העבודה הזרה היה יוזמת הנשים ולא מאונס. וזה מה שאומר משה "הן הנה", כלומר מיוזמתן היו סיבה לבני ישראל, "בדבר בלעם", כלומר באמצעות עצת בלעם שיעץ להם להפקיר את בנותיהם לזנות. יוצא שבלעם לא אמר להם אלא את עניין הזנות, והן ביוזמתן היו סיבה למסור מעל בה' על דבר פער, שלא היו רוצות להישמע להם אלא אם ישתחוו לפער, "ותהי המגפה בעדת ה'", מסיבת העבודה זרה ולא מסיבת הזנות, ומי גרם לעבודה הזרה "הן הנה".

"ויבאו בני גד ובני ראובן" (במדבר לב' א-ב)

בפסוק הראשון הקדים הכתוב את בני ראובן "וימקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד" כראוי, כי ראובן הוא הבכור וכן הגבירה, וכן כאשר מספר הכתוב את המעשה הוא אומר "ולראובני ולגדי נתתי" (דברים ג' טז). אבל בכל שאר הפעמים בפרשה הזו מקדים הכתוב את בני גד.

מבאר הרמב"ן שבני גד הם אלה שנתנו את העצה הזאת, והם היו המדברים תחילה אל משה, והם היו גיבורים יותר מבני ראובן כמו שנאמר "וטרף זרוע אף קדקד" (דברים לג' כ), ולפיכך לא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת מפני יושבי הארץ. אלא שמשה חשד שהם מבקשים זאת מפחד אנשי ארץ כנען, שעליהם אמרו המרגלים "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" (במדבר יג' לא), ולכן אמר להם שאינם בוטחים בה' כמו אבותם. והם ענו, חלילה שנירא מהם, אנחנו נעבור חלוצים למלחמה ונהיה מהירים וראשונים לפני העם להילחם באויבי ה' כי לחמנו הם.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אליס (עליזה) מורלי בת לאה ז"ל נלב"ע כב' שבט תשפ"ו

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

העלון מיוסד לעילוי נשמת:
יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום" (במדבר לד' ג')

מבאר רבינו בחיי שכוונת הכתוב, "על ידי אדום" היא אצל אדום, כמו שכוונת הכתוב "ועל יד הירדן" (במדבר לד' יג) היא אצל הירדן. וכאן מפרש להם הכתוב את גבולות הנחלה כדי להדריך אותם מה הם האזורים שהם חייבים להוריש משם את האויבים. ורש"י כתב שטעם תיאור הגבולות הוא משום שיש הרבה מצות שנוהגות בארץ ואינם נוהגות בחוצה לארץ, לכן הוצרך הכתוב לבאר את גבולות הארץ סביב, כדי להודיע שמהגבול ולפנים המצות נוהגות.

"עֲשֵׂה עָרֵי מִקְלָט" (במדבר לה' יג')

"שש ערי מקלט. שש אנוכי על אמתך כמוצא שלל רב" (מסורה)

אפשר לפרש את המסורה על פי מה שמובא במדרש שכיוון שאמר הקב"ה למשה להבדיל ערי מקלט, שאל משה: למה? אמר לו: למי שהורג נפש בשגגה ינוס שמה. אמר משה: אף אני צריך לומר שירה על שאירע לי שהרגתי את המצרי, ואמר שירה, שנאמר: אז יבדיל משה ואין אז אלא שירה, שנאמר: אז ישיר משה. מבואר ב"כרם הצבי", שעל זה רמז בעל המסורה. "שש ערי מקלט" שינוס לשם הורג נפש בשגגה, על זה אמר משה: "שש אנוכי על אמתך כמוצא שלל רב". כי גם הוא ברח כשהרג את המצרי ועשה כדין.

"וּאִם יֵצֵא הַרֹצֵחַ" (במדבר לה' כו')

הפסוק מבאר שאם הרוצח בשגגה יוצא מגבול עיר המקלט הוא מאבד את חסינותו מפני גאולת דם. מבאר ה"משך חכמה" לפי הגמרא (מכות יא:): שלא מדובר רק אם יצא הרוצח מעיר המקלט לצורך דבר הרשות, אלא אפילו יצא הרוצח לדבר מצוה, כמו יואב בן צרויה שרבים צריכים לו, בכל זאת הוא מאבד את החסינות. ולומדים זאת ממה שכפל הכתוב "וּאִם יֵצֵא הַרֹצֵחַ", שאפילו יצא הרוצח לדבר מצוה, יש רשות ביד גואל הדם להרגו, ואם הרגו אין לו דם. ולכן לא יצא מפני ספק סכנת נפשות, שמא יהרגו גואל הדם.

"כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל" (שמות לה' כז')

לכאורה, לא ברור מדוע אמרה התורה שרוצח בשגגה ישב בעיר המקלט שם עד מות הכהן הגדול, מה הקשר בין הרוצח לכהן הגדול? מסביר ה"כלי יקר" שהדבר קשור למידתו של אהרן שהיה רודף שלום, ולכן היה עליו להתפלל על בני דורו שאך שלום ואמת יהיה בימיו ולא תקראנה כאלה מקרים בלתי טהורים. על כן ישב שם עד מות הכהן הגדול ואז יתפלל הרוצח וכל ביתו על מיתת הכהן הגדול כדי שיחזור מהרה לביתו.

וזה הטעם שאמר הכתוב "עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן המשחה", וכי איננו יודעים שהכהן גדול נמשח בשמן המשחה? אלא לפי שהכהן הזה שנעשתה רציחה בימיו, ובמעשה הרציחה הזה הרוצח כיבה נר א-לקים שהוא נשמת האדם, וכיבה גם את "נר מצוה ותורה אור". והכהן הזה שנמשח בשמן משחת קודש, שהיה "מחציתו חמשים ומאתים" (שמות ל' כג) דהיינו פעמיים "נר", כי כל כהן צריך לעמוד על שמירת שתי הנרות האלו בימיו ולהתפלל על זה, ומאחר שמעשה זה קרה בימיו על כן ישב שם עד מות הכהן הגדול.

"וּאִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל... וּמִנְזוֹלָת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נְזוֹלָתוֹ" (במדבר לו' ד')

מה הקשר בין גריעת הנחלה ליובל? מבאר ה"ספורנו" שהיות שהארץ לא נכבשה בבת אחת כמאמר הכתוב: "מעט מעט אגרשנו מפניך" (שמות כג' ה) וכל שבט ושבט הצטרך לכבוש את חלקו, הרי שגם אם אחד מהשבט ימכור את חלקו לחבר משבט אחר דבר זה לא ימנע מהמוכר להשתדל עם שבטו לכבוש את הנחלה, כי ביובל תשוב הנחלה אליו, אבל את חלק הבנות, שאינו אמור לחזור ביובל, אנשי השבט לא ישתדלו מאוד לכבוש, או יניחו שם מיושבי הארץ משום שחלק זה כבר שייך לשבט אחר, ובכך יגרע כבוש נחלת הבנות מגורל השבט.

"כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְּנֹת צִלְפֹּזֶר" (במדבר לו' י')

בדרך כלל אומר הכתוב ש"בני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה" ואילו כאן שינה הכתוב את הסדר, וצריך להבין מדוע? מתוך ה"אור החיים" הקדוש שהקב"ה נתן, באופן חריג, לבנות צלפחד אפשרות להינשא לכל אדם, ובא הכתוב להודיענו שאף על פי כן בנות צלפחד עשו כציווי ה' לכלל עם ישראל, וזוהי כוונת הכתוב: "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' את משה", כלומר כמצוה הכללית לעם ישראל, "כִּן עָשׂוּ בְּנֹת צִלְפֹּחַד", ולא כרישיון המיוחד שניתן להם, ואם היה הכתוב אומר "ויעשו בנות צלפחד כאשר צוה ה'", היה נשמע שההודעה באה לומר על המעשה שעשו שהיה "כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'" אבל כעת שהפך הכתוב את הסדר הרגיל, זה לא בא להודיע על המעשה, אלא בא לשלול את הרישיון שניתן להן שהוא ההיפך מהמצוה הכללית.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורמונה בת סימונה, פרלה בת שמחה, שולה בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוס, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "משכן שלמה" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15:30-18:00

בכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:00-15:00